

Tuomo Tuomi

Helsinki

KIELIKARTTA TUTKIMUSVÄLINEENÄ

1. Kielikartta on määrähdoin tehokas tutkimusväline. Se voi tuoda valaisua kielessä tapahtuneisiin muutoksiin ja niiden syihin. Konkreettisen esimerkin tästä tarjoavat ALFEn kartat 4.1. ja 4.2. Niissä on kuvattu itämerensuomalaisten (ims) kielten savua tarkoittavia nimityksiä. Pohjois-Viroa ja merkillistä sisäsuomalaisista aluetta lukuun ottamatta kaikissa ims kielissä savun nimitys on *savu* tai jokin sen äännevariantti *sau*, *sau(v)vu*, *sauhu*. Pohjois-Virossa ja Viron kirjakielessä savun nimitys on *suits* ja tuolla kummallisella sisäsuomalaisella alueella *haiku*. *suits* ja *haiku* ovat nekin imslaisia, ja niiden merkitys liittyy läheisesti savuun (ALFE: 105). Vain Pohjois-Virossa ja tuolla sisäsuomalaisella alueella ne ovat savun termistyneitä ilmaisimia kuten *savu* ja sen variantit muualla ims:ssa.

Kielikartta ja eräät äänne- ja prosodiset lait selittävät koko SAVU-formatiivin äänteellisen variaation sekä *haiku*-sanan termistymisen savua tarkoittavaksi kaakkois-luode-suuntaisella kapealla sisäsuomalaisella alueella. Viron kirjakielen ja Pohjois-Viron murteiden *suitsua* ei kartta selitä; on vain todettava, että *suits* on pohjoisvirolainen, muista ims kielistä poikkeava uudennos (innovaatio). Jo ALFEn 1. osa osoittaa, että Pohjois-Virossa on runsaasti tällaisia innovaatioita ja seuraavat osat vain vahvistavat tämän havainnon.

Se äännelaki, joka on aiheuttanut koko *savu*-sanan äänteellisen variaation, on että *v* on laajalti ims kielissä kadonnut labiaalivokaalin edeltä eli *-vu* > *u*; *savu*-tapauksessa äännelaki on johtanut asuun *sau* eli yksitavuiseen muotoon. Tämä kehitys on yleinen suomen lounaismurteissa, peräpohjalaismurteissa (Rapola 1966: 294–) ja kaakkoismurteissa (Ruoppila 1955: 113) sekä vienalaisten ja eteläkarjalaisten murteiden siirtymämurteissa (Ojansuu 1918: 78) ja virossa (Kettunen 1929: 116).

Ims kielten sanan kanoninen perusmuoto on kaksitavuinen. Kaksitavuisuus on vakiintunut viimeistään volgalaisista kielistä alkaen (Janhunen 1982: 25–26; vrt. myös Erkki Itkonen 1946 222–237, 1949: 1–54 ja 1953–54: 149–345). Kaksitavuisuus ei tietysti ole este useampitavuisillekaan sanoille, mutta ne ovat aina prosodiselta eli tavu- ja painostruktuuriltaan kaksitavuisten kerrannaisia. (Ks. esim. Terho Itkonen 1957: 259–, 1959: 229– ja 1960: 145–.) Kanoninen kaksitavuisuus ilmenee myös siten, jotkut murteet, mm. suomen hämäläismurteet sietävät huonosti yksitavuisia sanoja. Ilmiötä ei ole yksityiskohtaisesti tutkittu, mutta siitä on kirjattu havaintoja mm. hämäläismurteista: kirjakielen *nyt*: murt. *nyty*, puhekielen *nytten*; *on* murt. *ono*; *kun* murt. *kunu* (Virtaranta 1957: 794–): *pois* puhek. *poijes*; erisnimi *Leo* murt. *Lejo* jne.

sau- ja *savu-*tyypin joutuminen suomen lounais- ja hämäläismurteiden hankausalueella rinnakkain synnytti murteessa morfofonologisen jännitteen. Se ratkesi kahdella tavalla: 1) *sau* + *savu* = *sauvu* ja 2) *sau* + *savu* = □ | □□*sauhu*. Edellinen on tyypillinen kontaminaatio, yhdistymä, jossa hämäläinen kaksitavuisuus on voittanut, mutta lounaissuomalainen kvaliteetti (*sau*) on myös säilynyt. Myös toinen ratkaisu on teoreettisesti samanlainen. Se ei kuitenkaan ole puhdas kontaminaatio, yhdistelmä; hämäläinen kaksitavuisuus on säilynyt *h:n* avulla, *h:n* joka ei esiinny kummassakaan alkuperäisessä muodossa. /*h*/ on suomen fonemaattisessa järjestelmässä poikkeuksellinen samoin kuin puolivokaalit /*j*/ ja /*v*/. Niillä on konsonantin funktio mutta niiltä puuttuu suomen fonemaattisessa järjestelmässä muille konsonanteille ominainen pitkä kestoaste. *h*, *j* ja *v* esiintyvätkin usein suomen murteissa prosodiaa säilyttävinä siirtymä-äänteinä tai kadonneen spirantin sijaisena. Näin selittyy lounaismurteiden itäryhmän ja Etelä-Hämeen sauhun *h*.

Geminaatallinen *savvu*, jota on merkitty lähes kaikkialta suomen murteista *sau(v)v*-tyypin rinnalta, on yksinomainen Inkerin suomalaismurteissa, inkeroisessa, vatjassa, aunuksenkarjalan Kardaizten murteessa (*savvo*). Tämä *vv*-tyyppi on paljosta pohdinnasta huolimatta jäänyt varmaa selitystä vaille (Kettunen 1930c: 118, Sovijärvi 1944: 80, Virtaranta 1946: 345). Maantieteelliset levikkiseikat osoittavat kuitenkin kiistatta, että *savvu*-tyyppiä esiintyy vatjaa ja inkeroista lukuun ottamatta vain alueilla, joiden murteissa *-vu* > *u*. Geminaatan lähtökohta on aivan ilmeisesti *sau* + *savu* > *sauvu*, josta *u* > *v*-muutoksen kautta *savvu*.

Keskipojhalaismurteiden *savvu*-tapaukset (Kaus Him KalJ) selittyvät epäilyksittä myös näin, vaikkei näistä murteista olekaan kirjattu *sau*-muotoja. Keski-Pohjanmaan jokisuissa on ollut jo keskiajalla vahvoja lounaismurteisia kolonioita, ks. Kettunen 1940a passim ja Rapola 1947: 96–, joten on aivan ilmeistä, että *savvu* on Keski-Pohjanmaallakin syntynyt samoin edellytyksin kuin muuallakin ims:ssa.

Inkeröisen ja vatjan geminaatta on todennäköisesti Inkerin suomalaismurteiden vaikutusta. Niissä rinnakkaisuus *sau* ~ *savu* on tavallinen kuten suomen kaakkoismurteissakin. (Vertaa myös Kettunen 1940a: kartta 138, Lindén 1942: 183, Leppik 1975: 104.) Vatjassa voi geminaatta perustua myös fonotaktiseen yleistykseen; siellä on geminaatta-*v* yleinen muissakin kaksitavuisissa sanoissa: *savvi* (*savi*), *põvvi* (*povi*), *õvvi* (*ovi*) (Kettunen 1930c: 118).

Myös merkillinen sisäsuomalainen *haiku* saa selityksensä tuosta *-vu* > *u*-muutoksesta ja sen seurauksista. Kun Sisä-Suomeen edennyttä lounaissuomalais-hämäläinen *sauhu* kohtasi Päijät-Hämeessä savolaisen *savun*, syntyi rakentuvan sekamurteen sanastoon kiusallinen jännite: sanastossa oli samaa tarkoittavat ja äänteellisesti läheiset mutta selvästi toisistaan eroavat sanat *sauhu* ~ *savu*. Jännitettä kärjisti se, että sanojen äänteellinen erilaisuus leimasi käyttäjänsä: *savun* käyttäjä oli savolainen, *sauhun* käyttäjä hämäläinen. Jännitteen poistamiseksi integroituva kieliyhteisö ja murre hylkäsivät molemmat leimautuneet sanat ja nostivat niiden sijaan *haiku*-lekseemin. *haiku* tunnetaan useissa ims kielissä. Se on niissä merkitykseltään täsmentymätön, hajuun, tuoksuun, tulisijasta hohkaavaan lämpöön tai katkuun, savusaunassa häkään tai «tikuun» liittyvä ilmaisun (ALFE: 105). Suppeahkolla kaakosta luoteeseen ulottuvalla alueella (ALFE kartta 4.1.) *haiku* on täsmentynyt ainoaksi savua tarkoittavaksi ilmaisimeksi. Tältä alueelta puuttuvat *savu* ja sen variantit (ALFE kartta 4.2.).

Kuten edellä esitetty osoittaa, kielikartta pystyy selvittämään kielellisen muutoksen synnyn ja muutoksen liikkeelle panevan syyn. On ehkä syytä tähdentää, että kaikki kielelliset muutokset tapahtuvat aina kieliyhteisössä eli siinä yhteisössä, joka kyseistä kielimuotoa kannattaa. Maantieteelliseen todellisuuteen projisoitu kielen ilmiöiden levikki kuvaa samalla sen kieliyhteisön maantieteellistä sijaintia, jossa kuvattu kielenilmiö on normina. Samalla se kuvaa, millaisessa

lokaalisessa suhteessa kyseinen kieliyhteisö on muihin ja muunlaisia kielen normeja kannattaviin kieliyhteisöihin. Kieliyhteisön sidoksisuudesta maantieteelliseen todellisuuteen katso Tuomi 2000 erityisesti s.171 ja siinä mainittu kirjallisuus. Tämä kieliyhteisön sidos maantieteelliseen todellisuuteen oli vielä 1900-luvun alkupuolella kovin kiinteä; maatalousvaltaisessa yhteisössä väestön mobilisaatio ja kielellinen kerrostuneisuus oli tuolloin vähäistä (ALFE: 17).

2. Aina kielikartta ei sellaisenaan selitä kuvaamiensa ilmiöiden syntyä. Kartan ja sen kuvaamien kielenilmiöiden tulkintaan tarvitaan muuta tietoa. Sanaston kuvauksessa kielen ulkopuolinen tieto, eräänlainen maailman tieto on tavallista useammin tarpeen. ALFEn 1. osassa on useitakin tällaisia tapauksia. Tyypillisiä ovat eräät ilmansuuntien nimityksiin liittyvät piirteet.

ALFE esittelee ims kielten ilmansuuntien nimitykset (kartat 81–91). Esitys on Helmi Neetarin käsialaa. Ims kielissä on nähtävissä yhtäältä auringon kierto perustuva järjestelmä nimityksineen ja toisaalta erityisesti Suomenlahden pohjoispuolella geomorfologiasta tai muista luonnonilmiöistä motiivinsa hakeva nimitysjärjestelmä. Ks. ALFE: 348 ja siinä mainittu kirjallisuus. On ymmärrettävää, etteivät tällaisia ilmiöitä esittelevät kielikartat voi selittää kuvaamiaan ilmiöitä tyhjentävästi, mutta maailman tieto ja kielikartta avaavat kiintoisia näkymiä joidenkin nimitysten olemukseen.

Esittelen eräitä kahteen pääilmansuuntaan, pohjoiseen ja etelään, liittyviä nimitystyyppejä ja niiden levikkierikoisuuksia. *etelä* on lokaalijohdos omaperäisestä *esi* : *ete* -kannasta. *pohja* on todennäköisesti myös omaperäinen, vaikka sille on esitetty myös germaaninen etymologia (SKES, SSA s.v. etelä, pohja). Ilmansuunnan nimityksenä *pohja* näyttää olevan läntinen itämerensuomalaisuus (suL va vi li) ja sen possessiivinen nominijohdos *pohjoinen* variantteineen ims kielten itäisen ryhmän (suI ka ve) sana (ALFE kartta 81. 1.). Suomessa kirjakielen omaksuma *pohjoinen* on todennäköisesti juuri kirjakielen tuella vallannut myöhemmin alaa myös suomen länsimurteissa.

On mahdollista, että vaiheessa, jossa kantasuomi oli jakautunut itäiseen ja läntiseen ryhmään, länsiryhmässä vastakohtaparin olivat muodostaneet *louna – pohja* ja itäryhmässä *etelä – pohjoinen*. *etelän* ja *pohjoisen* levikit ovat pitkälle yhtäpitävät. Samuuden rikkoo kuitenkin

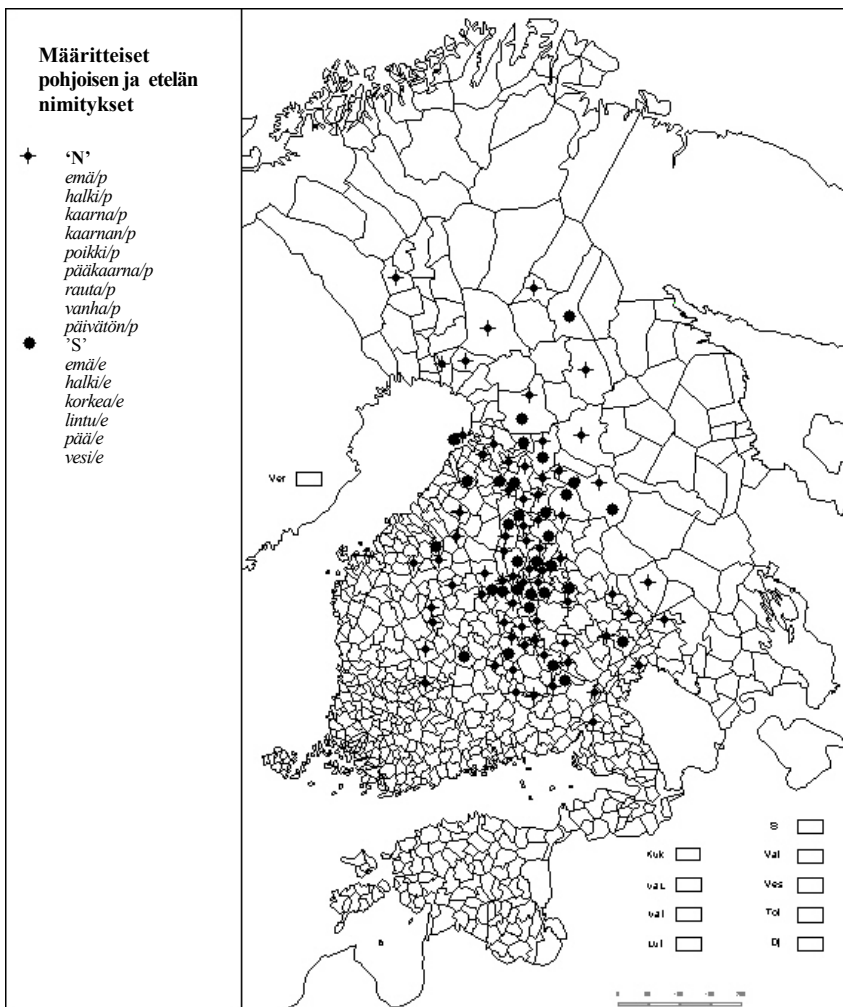
se, että itäisimmissä ims kielissä (ka ve) *etelän* sijasta tavataan vanha suomalais-ugrilainen ja semanttiselta motiiviltaan hyvin etelän nimitykseksi sopiva *suvi* (ALFE kartta 82. 1.; SKES, SSA s. v. suvi).

3. Suomessa on joukko *etelää* ja *pohjoista* tarkoittavia yhdysnaisia nimityksiä, joiden rakenne ja levikki ovat erikoisia. Kartat 81. 2. ja 82. 2. esittävät tällaisia pohjoista ja etelää tarkoittavia nimityksiä. Nimitysten perusosana on *pohjoinen* ja *etelä*, jotka ovat enimmässä Suomen murteissa kyseisten ilmansuuntien nimitykset. Kuten edellä jo ilmeni, *pohjoisen* ja sen varianttien rinnalla esiintyy perinteisten länsimurteiden alueella runsaampia tai harvempia *pohja*-esiintymiä.

Vaikka *etelä* tunnetaan Laatokan luoteis- ja pohjoisrannan vanhoja karjalaisalueita lukuun ottamatta kaikissa muissa suomen murteissa, sen rinnalla on suppeilla alueilla muitakin etelää tarkoittavia nimityksiä: lounaismurteiden itäryhmän ja etelähämäläisten murteiden alueella *meri* ja sen levikin laiteilla ja etäämpänäkin siellä täällä *päivä*. Synnyltään selvempi on Suomenlahden saarien ja Kymijokisuun ja Koiviston välisen rannikon ja takamaankin *louna*. Se on tietysti ns. sepra-kaupan välittämä *etelän* rinnalle yleistynyt virolaisuus.

Erikoisella savolais-kainuulais-pohjois-pohjalais-peräpohjalaisalueella ilmansuunnan nimityksessä *etelä* ja *pohjoinen* ovat saaneet tarkentavan tai rajoittavia määritteitä. Osaksi määritteet ovat molemmissa ilmansuunnissa samoja (*emä, halki, pää*). Pelkästään pohjoisen määritteitä ovat *kaarna, poikki, rauta, vanha* sekä *päivätön*, joka esiintyy vain sanaliitossa *päivätön pohjoinen*. Pelkästään etelälle ominaisia määritteitä ovat *korkea, lintu, vesi*. Vastakkaisille ilmansuunnille yhteisten määritteiden (*emä, halki, pää*) täytyy olla vain perusosan merkitystä yleisesti vahvistavia. Sen sijaan muut määritteet ovat selvästi spesifioivia, ja erityisesti etelän määritteet ovat avoimen ymmärrettäviä: *korkea* viittaa auringon kaaren korkeimpaan kohtaan, *lintu* lintujen muuttosuuntaan ja *vesi* vesireittien virtaussuuntaan.

Pohjoisen määritteet ovat arvoituksellisempia. *kaarna* ja *päivätön* ('auringoton') ovat määritteinä suoraan luonnon havainnointiin perustuvia: *kaarna* on puun pohjoispuolella paksumpi ja aina naavaton jne. *poikki/pohjoinen* saattaa olla jonkinlainen vartalontoistorakenne, jossa määrite vain vahvistaa perusosaa, vrt. *puti/puhdas, supi/suomalainen* jne., mutta muukin selitys määritteelle voi olla. On myös mahdollista, että sekä *rauta* että *vanha* on tulkittava vain perusosaa vahvistaviksi.

Kartta № 1

Miksi tällaiset määritteiset nimitykset? On perusteltua olettaa, että ne ovat lingvistiksi motivoituja. Kansanomaiset ilmaisu- ja nimitystermit on tarkoitteiltaan suurpiirteisiä. Esimerkiksi ilmaisu *pohjoinen* äännevariantteineen voi tarkoittaa kompassisuuntia 'N', 'NE' ja 'NW'. Vastaavasti *etelän* tarkoitteita ovat 'S', 'SE' ja 'SW' (Helmi

Neetar, ALFE 81: 4 ja 82. 4.). Miten tällaiset tarkoitteet on kansankielestä pystytty todentamaan, on tietysti kiintoisa kysymys, joka vaatisi tarkemman selvityksen. Tässä riittänee sen toteaminen, että kansanomaisen luonnonilmiöiden luokittelu ja nimeäminen on yleensä likiarvoista, vain välttämättömimpään tarkkuuteen ulottuvaa: hyötykasveilla ja -eläimillä on kieliyhteisössä täsmälliset nimitykset, mutta sama nimitys voi kieliyhteisössä tarkoittaa useaa rikkakasvia. Vain hiukan liioitellen voidaan sanoa, että esimerkiksi eteläpohjalaismurteissa on vain kahdenlaisia pikkulintuja: *peipuuksia* ja *mettäpeipuuksia*.

Kun määriteosa on aina yhdyssanassa perusosan semantiikkaa täsmäntävä, mitä määritteet siis etelää ja pohjoista tarkoittavissa yhdyssanoissa täsmäntävät? Perusosina olevia *etelää* ja *pohjoista* tietysti, mutta miten näiden perusosien tarkoite, sisältö on reaalistunut, todentunut niiden kieliyhteisöjen jäsenille, joissa yhdyssanaiset pohjoisen ja etelän nimitykset ovat käytössä? Yhdyssanaisten nimitysten levikki antaa siitä viitteen. Oheinen kartta on yksinkertaistettu yhdistelmä ALFEn kartoista 81. 2. ja 82. 2. Suomessa on, kuten Helmi Neetar ja monet Suomen ilmansuunnista kirjoittaneet ovat todenneet, auringon kiertoon perustuvan ilmansuuntajärjestelmän rinnalla Suomen maaperän geomorfologiaan, harjujonojen ja vesistöjen suuntaan tukeutuva järjestelmä (ALFE s. 348). Yhdyssanaiset etelän ja pohjoisen nimitykset ovat voittopuolisesti alueelta, jolla geomorfiset piirteet eivät ole pohjois – etelä eivätkä edes luode – kaakko -suuntaisia vaan länsi – itä tai lounas – koillinen -suuntaisia (Suomen kartasto, vihko 122 s. 11). Lisäksi yhdyssanaisten nimitysten alue on asutettu suhteellisen myöhään ja pääasiallisesti alueelta, jolla harjujonot ja vesistöt ovat pohjois – etelä, luode – kaakko-suuntaisia (Soininen 1961). Osaksi asutus on tullut alueelle myös Pohjanlahden rannikolta vesistöjä seurailleen eli länsi – itä ja lounas – koillinen -suuntaisesti.

Kun ilmansuunnat olivat uudisasukkaiden lähtöseuduilla kytkeytyneet toisenlaiseen geomorfologisiin piirteisiin, vaativat uuden alueen poikkeavat maastopiirteet vanhoihin nimityksiin täsmäntäviä määritteitä. Tältä pohjalta tulee houkutus tulkita eräitä määritteitä.

Esimerkiksi *vanha* tuntuu tästä näkökulmasta luontevalta; se on auringon mukaan määritellyn pohjoisen epiteetti uudella alueella, jolla pohjoisen vanhat geomorfiset piirteet viittaavatkin vaikkapa itään. Onko *poikki/pohjoisen* mieli se, että pohjoinen on lähes kohtisuoraan poikittain vanhan pohjoista osoittaneen maastopiirteiden eli idästä länteen juoksevan vesistön suunnan kanssa. Spekulaatiota voisi jatkaa pitkään, ja kaikille määritteille saattaisi näin «tiirikoiden» löytyä looginen selitys. Tässä riittänee, että itse järjestelmän synnyn selitys on oikea.

4. Kielikartta voi, kuten aluksi osoitin, tyhjentävästi selittää kuvaamiensa kielenilmiöiden synnyn syyt ja kehityksen vaiheet. Kielikartan tulkintavoima lisääntyy merkittävästi, jos sen tulkinnan tukena voidaan käyttää kielen ulkoista tietoa. Puhutaan usein maailmantiedosta eli maailmassa vallitsevista tosiasioista. Selkeän esimerkin tällaisesta tarjoavat edellä esittelemäni geomorfologiset piirteet. Niillä on korrelaatio maantieteelliseen todellisuuteen ja kytkös ilmansuuntien määrittelyyn ja nimityksiin. Lukuisat muut maailmantiedon alat avaavat tulkintoja kielenilmiöiden selittämiseen ja ymmärtämiseen. Erityisesti historian, kulttuurihistorian ja etnografian tosioilla on usein vahva korrelaatio maantieteelliseen todellisuuteen ja kielenilmiöihin. ALFE tarjoaa kunkin osansa lopussa kartografisessa muodossa sellaista maailmantietoa, joka voi avata mahdollisuuksia kielikarttojen tulkintaan ja selittämiseen.

LÄHTEET:

- ALFE – Atlas Linguarum Fennicarum, 2004. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 800. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 118. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- FUF – Finnisch-Ugrische Forschungen. Zeitschrift für finnisch-ugrische Sprach- und Volkskunde.
- Itkonen, Erkki* 1946: Zur Frage nach der Entwicklung des Vokalismus der ersten Silbe in den finnisch-ugrischen Sprachen, insbesondere im Morwinischen. FUF XXIX, S. 222–337.
- Itkonen Erkki* 1949: Beiträge zur Geschichte der einsilbigen Wortstämme im Finnischen. FUF XXX, S. 1–54.

- Itkonen, Erkki* 1953–54: Zur Geschichte des Vokalismus der ersten Silbe im Tscheremissischen und in den permischen Sprachen. FUF XXXI, S. 149–345.
- Itkonen Terho* 1957: Mellakoihin vai mellakkoihin? – Virittäjä s. 259–286.
- Itkonen Terho* 1958: Harakkoihin – harakoihin. – Virittäjä s. 229–231.
- Itkonen Terho* 1960: Korkeihin – korkeisiin. – Virittäjä s. 145–148.
- Janhunen Juha* 1982: On the Structure of Proto-Uralic. FUF XLIV, s. 23–42.
- Kettunen Lauri* 1930c: Vatjan kielen äännehistoria. Toinen uusittu painos. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 185. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
- Kettunen Lauri* 1940a: Suomen murteet IIIA. Murrekartasto. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 188. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
- Leppik Merle* 1975: Ingrisoomie Kurgola murde fonoloogilise süsteemi kujunemine. Tallinn: Eesti NSV Teaduste Akadeemia.
- Lindén Eeva* 1942: Kaakkoishämäläisten murteiden äännehistoria. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 219. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Rapola Martti* 1947: Johdatus suomen murteisiin. Tietolipas 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Suomen kartasto – Atlas över Finland. 5. laitos. Helsinki, Maanmittaushallitus, 1984–.
- SKES – Suomen kielen etymologinen sanakirja 1–7. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XII. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura, 1955–1981.
- Soininen Arvo* 1961: Pohjois-Savon asuttaminen keski- ja uuden ajan vaihteessa. Helsinki: Suomen historiallinen seura.
- SSA – Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja 1–3. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 556. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 62. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, 1992–2000.
- Sovijärvi Antti* 1944: Foneettis-äännehistoriallinen tutkimus Soikkolan inkeroismurteesta. Suomi 103. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tuomi Tuomo* 2000: Mikä on kielenilmiöiden kartoittamisen mieli. – Studia Geographiam Linguarum Pertinentia s. 162–178. Eesti keele instituudi toimetised 6. Tallinn: Eesti Keele Instituut. Virittäjä. Kotikielen seuran aikakauslehti. Porvoo 1883, 1886. Helsinki 1897–.
- Virtaranta Pertti* 1946: Länsiyläsatakuntalaisten murteiden äännehistoria I. Konsonantit. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 230. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Туомо Туоми
Хельсинки

**Лингвистическая карта
как инструмент исследования**
(Резюме)

Лингвистическая карта – исключительно важный для языковеда способ проведения научных изысканий. Она может помочь уяснить более точно языковое явление, проиллюстрировать его изменения. На материале фонетических вариантов понятия «дым», а также именовании некоторых стран света в «Лингвистическом Атласе прибалтийско-финских языков» показан исконный прибалтийско-финский материал, его распространение и модификации в диалектах и говорах, инновации и их оформление.

